

Bibliography (transliterated): 1. *Zakon Ukrainy "Pro osnovni zasady rozvytku informatsiynoho suspil'stva v Ukraini na 2007–2015 roky.* 2007. Web. <<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>>. 2. Legri, P., P. Kollerett, and Schneider, R. "Vprovadzheniya informatsiynykh tekhnolohiy: vid laboratoriy do praktyky." *Informatsiyny byuletен' z mizhnarodnoyi standartyzatsiyi.* 2003. 113–121. Print. 3. *Rukovodstvo k svodu znanyy po upravlenyyu proektamy (Rukovodstvo RMVOK): Amerykansky natsyonal'nyy standart ANSI/PMI* 4nd ed. Moscow: SSHA: Project Management Institute, 2010. 496. Print. 4. Bykov, V., and Pylypczuk, A. "Problemy stvorenniya systemy monitorynhu stanu informatyzatsiyi zahal'noosvitnikh navchal'nykh zakladiv." *Informatsiyni tekhnolohiyi i zasoby navchannya.* 2007. Web. <<http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em4/emg.html>>. 5. Zhuk, Yu. O. "Systemni osoblyvosti osvith'oho seredovyscha yak ob"yektu informatyzatsiyi." *Pislyadyplomna osvita v Ukraini.* 2002. 35–37. Print. 6. Teslya, Yu. N. *Vvedenye v ynfarmatyku Pryrodu.* Monohrafiya. Kyev: Maklout, 2010. Print. 7. Egorchenkov, A., et al. "Prymenenye novoho podkhoda upravlenyya resursamy v ynfarmatsyonykh systemakh upravlenyya proektamy" *Tezysy doklada X Mezhdunarodnoy nauchno-praktycheskoy konferentsyy - Sovremennyye ynfarmatsyonye tekhnolohyy v ekonomyye y upravlenyye predpryyatyyamy, prohrannamy y proektamy.* Khar'kov, 2012. 147–149. Print. 8. Hnedko, N., and Voynovych, I. "Doslidzhennya komp'yuteryzatsiyi osvity v Ukraini. Web. <http://archive.nbu.gov.ua/portal/Natural/Vtot/2011_1/91gne.pdf>. 9. Hrytsenko V. H. "Shlyakhy informatyzatsiyi universytet-s'koyi osvity." *Visnyk Cherkas'koho universytetu. Vypusk 211. Seriya: pedahohichni nauky.: Zbirnyk.* Cherkasy: ChNU, 2011. 35–39. Print. 10. Teslya, Yu. N., and I. I. Oberemok "Systema zadach y struktura matrychnoy ynfarmatsyonyy tekhnolohyy upravlenyya vysshym uchebnym zavedenym", No. 8–12. 1999. Print.

Надійшла (received) 25.11.2014

УДК 658.5

М. Д. ПЕЦКОВИЧ, канд. екон. наук, асист., НУ «ЛП», Львів;
Ю. В. МАЛИНОВСЬКИЙ, канд. екон. наук, доц., НУ «ЛП», Львів

СИСТЕМА ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Сформовано систему поточного контролювання зовнішньоекономічної діяльності на прикладі підприємств будівельної галузі. Враховано особливості саме здійснення поточного контролювання ЗЕД в будівництві. Виокремлено основні складові елементи системи поточного контролювання зовнішньоекономічної діяльності та описано їх взаємодію. Зроблено висновки щодо ефективності системного підходу до здійснення поточного контролювання зовнішньоекономічної діяльності, його переваги.

Ключові слова: контроль, поточне контролювання, система поточного контролювання, зовнішньоекономічна діяльність.

Вступ. Важливість здійснення контролювання діяльності підприємства заперечити важко, адже здійснення хаотичної діяльності рідко приводить до досягнення поставлених цілей. Контролювати діяльність підприємства

починають навіть не з моменту його створення, а з моменту зародження ідеї щодо започаткування підприємницької діяльності.

З розвитком ринкової економіки, вітчизняні підприємства все більше прагнуть завоювати якомога більше ринків. Таким чином, активно здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. В сучасних динамічних умовах здійснення попереднього та завершального контролювання зовнішньоекономічної діяльності є недостатньо ефективним, тому більшої актуальності набуває здійснення поточного контролювання, що забезпечить оцінку та ви явлення можливим недоліків та відхилень безпосередньо в процесі її здійснення для оперативного усунення.

Основна мета поточного контролювання зовнішньоекономічної діяльності забезпечення прийняття управлінських рішень, що забезпечать успішне виконання поставлених завдань, досягнення цілей, і усунення можливих недоліків та упущень.

Аналіз останніх досліджень та літератури. Безліч праць вітчизняних та зарубіжних науковців присвячено вирішенню проблеми контролювання діяльності підприємств. Проте, дослідження питання поточного контролювання є недостатньо повним. На основі літературних джерел [1-5], зазначимо, що поточне контролювання – це контролювання безпосередньо в процесі здійснення діяльності, тобто «паралельно» здійсненню операцій, дій тощо. Саме такою його особливістю зумовлено важливість поточного контролювання зовнішньоекономічної діяльності, неефективна зовнішньоекономічна діяльність, її низьку результати можуть зумовити значні втрати підприємства, оскільки, при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, ризики зростають.

Будівельна галузь сьогодні розвивається досить стрімко, підприємства будівельної галузі активно здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, зокрема, імпорт сировини та матеріалів, експорт напівфабрикатів, послуг, робіт тощо.

Метою дослідження є формування теоретико-прикладних засад здійснення поточного контролювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств будівельної галузі.

Основний матеріал дослідження. Як вже зазначалось поточне контролювання – це контролювання, що здійснюється безпосередньо в процесі виконання процесів, операцій, робіт, дій тощо. Метою його здійснення є вчасне виявлення «вузьких місць». Таким чином, поточне контролювання зовнішньоекономічної діяльності є контролювання здійснення імпортно-експортних операцій безпосередньо під час їх здійснення.

Окрім важливості здійснення поточного контролювання, зазначимо, що найбільш ефективним підходом до його реалізації є застосування системного підходу, таким чином, використавши так званий синергетичний ефект від взаємодії складових елементів системи. Система поточного контролювання зовнішньоекономічної діяльності – це сукупність складових елементів, таких як: суб'єкти контролювання, об'єкт контролювання, засоби та методи контролювання, методологія, стандарти, норми та нормативи, критерії контролювання, функції, принципи, цілі поточного контролювання, що взаємодіючи взаємовпливають один на одного, підсилюючи дію один одного.

На рис. 1 наведено модель системи поточного контролювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств будівельної галузі.

Об'єктом системи поточного контролювання є зовнішньоекономічна діяльність, експортно-імпорتنі операції, в тому числі й розрахунки з іноземними контрагентами. Враховуючи специфіку будівельної галузі, то об'єктами є імпорт матеріалів, сировини, послуг, напівфабрикатів, експорт напівфабрикатів, послуг та робіт. Розрізняють об'єкти на трьох рівнях управління, тобто починаючи від пошуку потенційних партнерів, постачальників та споживачів, а також безпосереднє здійснення будівельних робіт та надання послуг.

Ціллю поточного контролювання є оцінка перебігу зовнішньоекономічної діяльності. Саме в цьому полягає особливість поточного контролювання, адже ми оцінюємо не вхідні ресурси або ж кінцевий результат, оцінюється перебіг діяльності, експортно-імпортних операцій.

Принципи системи поточного контролювання це вихідні критерії, постулати, на яких базується її формування. Серед основних принципів виділяють адекватність, тобто система повинна відповідати вимогам як зовнішнього так і внутрішнього середовища підприємства, логічності, тобто всі процеси повинні здійснюватись логічно та послідовно для забезпечення ефективності, економічної доцільності, тобто результат від впровадження системи повинен перевищувати витрати, понесені на здійснення контролювання, системність, тобто повинна зберігатись цілісність та взаємопов'язаність складових елементів, цілеспрямованість, тобто усі елементи системи поточного контролювання зовнішньоекономічної діяльності повинні взаємодіяти для досягнення поставленої мети, завершеності, тобто система повинна включати усі елементи для того, щоб забезпечити повний цикл процедури контролю, від вхідних ресурсів до кінцевого результату.



Рис. 1 – Модель системи поточного контролювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств будівельної галузі

Щодо засобів та методів, то виходячи зі специфіки будівельної галузі, менеджери-контролери самостійно обирають відповідні. Пропонуємо також виділяти їх відповідно до рівня управління, тобто на інституційному рівні раціонально застосовувати документальні методи для контролювання здійснення експортно-імпортних операцій, на управлінському – розрахунково-аналітичні, тобто саме на управлінському рівні встановлюються нормативи, відповідно до яких здійснюється зовнішньоекономічна діяльність, і на технічному рівні застосовують фактологічні методи контролювання, до яких належать такі як: зважування, руйнівні та неруйнівні методи, експертиза, ревізії тощо.

На основі обраних засобів та методів, менеджерами розробляється методологія поточного контролювання, або ж обирається із вже існуючих методик. Найбільш популярним є підхід, коли на основі вже існуючої методики розробляється методика з урахуванням специфіки діяльності підприємства.

Методики можуть бути: внутрішньорегламентованими, тобто такі, що визначають внутрішніми розпорядженнями підприємства, внутрішньою політикою тощо, зовнішньорегламентованими, тобто визначаються вимогами зовнішнього середовища, наприклад, чинним законодавством, та уніфіковані, тобто стандартизовані методики.

Методика повинна враховувати стандарти, норми та нормативи, критерії, за якими буде здійснюватись поточне контролювання, тобто, які показники чи параметри ми будемо оцінювати та відстежувати. Норми та нормативи не є тотожними поняттями, як інколи помилково вважають. Норми – це встановлені величини витрат, матеріальних, нематеріальних, витрат праці, використання засобів праці тощо для функціонування підприємства. Тоді, як нормативи є розрахунковими величинами, на основі яких й встановлюються норми.

Критерії – це підстава для оцінки, тобто це ті параметри зовнішньоекономічної діяльності, за якими буде здійснюватись її оцінка.

Основним із елементів системи є суб'єкти, тобто ті, хто здійснюватиме поточне контролювання зовнішньоекономічної діяльності, до них доцільно віднести: керівника підприємства, головного інженера (з метою встановлення раціональних норм), керівника відділу ЗЕД та бригадирів (на технічному рівні). Суб'єкти системи поточного контролювання зовнішньоекономічної діяльності можуть бути й зовнішніми. Тобто, це особи, що не маю прямого відношення до підприємства, проте впливають на нього опосередковано. До них належать іноземні постачальники при імпортній діяльності, споживачі на іноземних ринках при експортній діяльності, посередники, інвестори та кредиторі, органи державної влади, а саме митні та податкові органи, як на місцевому так і на загальнодержавному рівні, а також фінансові установи.

Висновки. Підсумовуючи вище сказане, зазначимо, що застосування такої системи поточного контролювання зовнішньоекономічної діяльності забезпечить здійснення найбільш раціонального контролювання, оскільки чітко виокремлено усі складові елементи системи, взаємодія яких підсилює вплив кожного елемента системи. Крім того, окреслено учасників поточного контролювання зовнішньоекономічної діяльності, що оптимізує здійснення процесу контролювання.

Список літератури: 1. Десва Н.Е. Структура корпоративного контролю / Н.Е. Десва, Н.С. Михайлова // Наукові праці Донецького національного технічного університету. – Донецьк : ДонНТУ, 2011. – Вип. 39-2 – С. 44-49. 2. Десва Н.Е. Фінансові аспекти корпоративного контролю / Н.Е. Десва // Экономика Крыма. – 2010. - №3 (32). – С. 180–185. 3. Кузьмін О.Є. Контролювання та регулювання економічного розвитку підприємства: проблеми, методологічні та прикладні аспекти: [монографія] / О.Є. Кузьмін, С.В. Князь, Н.О. Шпак [та ін.]. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2006. – 148 с. 4. Пецькович М.Д. Поточне контролювання зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств / М.Д. Пецькович // Тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції [Транснаціоналізація економічних систем: тенденції та перспективи розвитку], (м. Миколаїв, 18 квітня 2014 р.). – Миколаїв: Видавничий дім «Гельветика», 2014. – С. 179. 5. Пецькович М.Д. Сутність та структурна декомпозиція системи поточного контролювання підприємства / М.Д. Пецькович // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – Т.1. – С. 143–147.

Bibliography (transliterated): 1. Deeva, N.E. "Struktura korporatyvnoho kontrolyu." *Naukovi pratsi Donetskoho natsionalnoho tahnichnoho universytetu*. Donetsk: DonNTU, 2011. 44–49. Print. 2. Deeva, N.E. "Finansovi aspekty korporatyvnoho kontrolyu." *Ekonomika Kryma*, 2010. No 39-2. 180–185. Print. 3. Kuzmin, O.Ye., Knyaz and S.V., Shpak, N.O. "Kontrolyuvannya ta rehlyuvannya ekonomichnoho rozvytku pidpryyemstva: problemy, metodolohichni ta prykladni aspekty": monography. Lviv: Vydavnytsvo Natsionalnoho universytetu Lvivskai politehnika, 2006. Print. 4. Petskovych, M.D. "Potochne kontrolyuvannya zovnishnyoeconomichnoyi diyalnosti promyslovykh pidpryyemstv." *Transnatsionalizatsiya ekonomichnykh system: tendentsiyi ta perspektivy rozvytku*. Mykolayiv: Vydavnychyy dim "Helvetyka", 2014. Print. 5. Petskovych, M.D. "Sytnist ta strukturna dekompozitsiya systemy potochnoho kontrolyuvannya pidpryyemstv". *Visnyk Hmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, 2010. No. 1. 143–147. Print.

Надійшла (received) 20.11.2014 р.

УДК 658.631.11.001.13

І.М.ФЛИС, канд. техн. наук, доц., Львівського НАУ, Львів

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ІНІЦІАЛІЗАЦІЄЮ ПРОЄКТІВ І ПРОГРАМ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

В статті проаналізовано головні чинники впливу на процеси ініціалізації інноваційних проєктів і програм (ІПП) створення виробничо-переробних комплексів і кооперативів (ВПК) на окремих